

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT.

1. szám
1892.

KIADJA AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET.

233. sz.
1911.

Utazás Boszniában.

Irta: dr. Szádeczky Lajos.

II.

Hercegovina.

Ragusából aug. 11-én indultunk vissza Hercegovina felé, a sziklafalak oldalába vájt tekervényes vasútvonalon. Amint Gravosánál az állomást elhagytuk s a tengertől elbúcsúztunk, az *Ombla* folyó öbölszerű torkolata s a sziklából egyszerre előtörő hatalmas víztömege, mely napvilágra jötte után mindjárt malmokat hajt és hajókat ringat, figyelmeztetett, hogy a buvópatakok és folyók országa felé vezet útunk. Meredek kapaszkodások, merész kanyarodások, sötét alagútak, szédítő mélységek után, 625 m. magasságban elérjük Hercegovina határát, *Uskoplje* állomásnál. Tovább is karszt sziklák között vezet az út, mignem a *Trebinjica* folyócska mellett a *Popovo polje* kisebb vidékére érkezünk, melyen a folyó vize végül a sziklák alá rejtőzve tűnik el. A vízválasztón átkapaszkodva lassanként leereszkedünk a *Krupa* mocsarai felett a *Narenta* völgyébe. A vizimadarak ezrei tanyáznak itt e mocsártengerben. Itt tenyésznek és szaporodnak azok a félelmetes moscitók, melyeket itt papadacinak neveznek. Csipésök annyira veszedelmes, hogy néha halált is okoz. Moszta-árig mindenütt kellemetlenkednek ezek az apró bestiák.

A *Krupa* folyón, majd a *Narenta* vizén átkelve, *Gabelatól*, a Metkovici fővonal csomópontjától a *Narenta* jobb partján vezet a vasút vonala, a folyó szeszélyes kanyargásait követve. Útunk mind regényesebbé válik. Egyik oldalon sziklafalak, a másikon délszaki növényzet, füge- és mandulafák, szőlő- és dohányültetvények.

Hirtelen szép panorama tűnik szemünk elé: a *Narenta* tulsó partján sziklaszakadékok homorú ölében bájos kis mohamedán városka: *Počitelj* húzódik meg. A tetőn még büszkén emelkednek a kicsipkézett várfalak, s néhány természetes bástya, a házak egymás felett függenek, mint a fecskéfészkek. Középpütt kupolás moshé mellett magas karcsú minaré fénylik a nap sugarában, mellette terebélyes ciprusfa s közelében valamelyik gazdag bégnak kastélyszerű háza emelkedik. A parti házak a víz tükrében kacérokodnak saját képmásukkal. A közlekedés a túlparti országgal csolnakokon történik.

A völgy feljebb mindinkább összeszűkül, s amint ismét kiszélesedik, *Buna* község állomásához érünk, hol a hasonlónevű folyócska ömlik a *Narenta*-ba. A *Buna-forrása* kedvelt kirándulóhelye a mostáriaknak. Barlangnyílásból tör elő a bővízű folyó, felette mohamedán-kolostor. Azt hiszik, hogy a *Buna* a Kelet felé távol eltűnő *Zalomska* folyó folytatása. Az a regényes monda fűződik ehez, hogy egy juhászlegény ezen a vízi alagúton küldözgetett apjá-

nak (aki molnár volt a Buna forrásánál) egy-egy levágott juhot a gazdája nyájából, a távoli Nevesinje határából, mignem gazdája rájövén a turpisságra, őt maga dobatta a folyóba s apja másnap a várt juhzsákmány helyett saját fia holttestét halászta ki a Buna vizéből

MOSZTÁR.

A forrás közelében van *Blagaj* város, *Scepangrad* várromjaival. Néhány km.-nyi út után megérkezünk Hercegovina fővárosába: *Mosztárba*. Sietünk a *Narenta-szállóba*, nehogy a sok útas között szoba nélkül maradjunk. Boszniában a főbb pontokon államilag kezelt szállodák vannak, melyekben a tisztaság és olcsóság egyik főerény (egy szoba ára: 2 K 40 fill.). Ilyen a folyópartján emelkedő kétemeletes *Narenta*-hotel is, hol kényelemhez szokott útas is otthon érezheti magát. Alant nagy kávéház, étterem, kerthelyiség nagy platánfákkal, amely este harsogott a katonazenétől, hemzsegett a katonatisztekől, kik a maglaji ütközet évfordulóját ünnepelték.

Aug. 15-én a *Narenta* morajló zúgása ébresztett föl s a kiesfekvésű város érdekes panorámája kitarult szemünk előtt. Ez a bájos városka, a keleti és nyugati építkezésnek sajátos vegyüléke, a *Narenta* szűk völgyében, a folyó két partján, kopár, szürke hegyek között fekszik. Ósrégi múltra tekinthet vissza. A magyar honfoglalással egykorú, u. n. *Biborban* született *Konstantin* bizánci császár építette itt azt a várat, melyet *Chlum* várának neveztek s mely a város felett emelkedő, most *Hum* nevű hegyen állott. A város *Mosztár* nevét (Hídváros), a *Narenta* főátkelőjétől vette. Attól a remek *hídtól*, mely némelek szerint még római eredetű lenne, de mostani formájában a Magyarországot is meghódító nagy *Szulejmán* szultán építette olasz mesterekkel 1566-ban. A híd valódi remeke az építészetnek. 30 m. magasságban egyetlen ívezettel fogja át a 40 m. széles *Narentát*. Két végén hatalmas bástyatornyok szolgáltak védelmi erősségül. A hídról oly szédítő mélységnek látszik a sziklás-mederben kanyargó *Narenta*, hogy egyik társunk (kinek a mélységek és magasságok iránt az egész úton nagy respektusa volt) csak kézen fogva „szabadon elővezetve“ mert átjönni rajta; visszafelé azon zúgolódott, hogy miért kell

azon vissza is menni, mikor kerülhetnénk szállodánk irányában az új vashíd felé.

De mi a közeli bazárt, a *Čarsiját* akartuk látni, a város egyik főerdelességét. Mintegy 500 tarka-barka árúbódéből áll az, szűk, görbe utcában, ahol állandó a nyüzsgés, forgás, zsidongás, ahol nemcsak árulnak, de nyitott bódékban szemünk előtt készítik a sokszor művészi keleti iparcikkeket. A városban 30 moshé van, köztük legszebb a *Karagjoz-džamija*. Lakosainak száma 17.000. Fele mohamedán, másik fele körülbelül egyenlően oszlik meg a kath. horvátok és gör. kel szerbek között. Viseletük festői szép, szeretik az élénk színeket. Daliás termetük és büszke magatartásuk régi narcias vitézségüket még visszasugározza.

A mohamndán nők itt is sűrűn le vannak fátyolozva, bő köpenyegük fejükre húzva teljesen elburkolja termetüket és ábrázatukat. Annál festőibb képet mutat a keresztyén nők öltözeté; főképp egy-egy gazdagabb asszony díszruhájában igazi festői kép. Piros-bársony aranypaszományos köpenyegük, melyekből remek díszpéldányokat láttunk a serajevói múzeumban, a magyar díszmentékre emlékeztetnek.

Mosztárral egy nap alatt végeztünk s folytattuk útunkat Bosznia felé. Tovább is a Narenta jobb partján haladunk, párhuzamosan a balparton épült országúttal.

A völgykatlan mindinkább összeszűkül, s csakhamar benn vagyunk a nagy Narenta-szorosban. Meredek hegyfalak alatt és között szorong a vasútvonal, fokozatos emelkedéssel. Kelet felé feltűnnek a *Prenj-hegység* hatalmas csúcsai, melyek között a 2102 m. magas *Lupoglav*, az ország összes hegyeinek királya. Büszke fejét örök hó fedi. Körülötte magas sziklatornyok és kúpok nyulakodnak a felhők közé. A Narenta félkörben kerüli meg ezt a hatalmas hegyvidéket, s néhol a folyó medre oly szűk hasadékba szorúl, hogy mindössze 4 m. szélességű. A vasút sziklába vájva halad tovább s 15 alagúton bűvik keresztül. A gép nehézkesen zakatol, sípjá éles füttyentésekkel jelzi az alagútakat s a sziklafalak százszorosan verik vissza a vonat dübörgését. Alattunk mély szakadékok, közben rohanó patakok árja, melyek itt-ott hatalmas vizesésekben zuhannak alá a Narenta medrébe.

A vadregényes szorosból a jablanicai völgykatlan napfényes ölébe bukkan ki a vonat, ahol áthidalja a Narentát s átkel annak balpartjára. A 75 m. széles nyílású vashíd e pályának egyik legnagyobbyszerű építménye.

Jablanica állomás igénytelen kisközség mellett van, melyben azonban a turisták és vadászok számára kényelmes fogadó épült, minthogy innen lehet leginkább megközelíteni a *Prenj-hegység* vadregényes tájait.

Jablanica állomását elhagyva a vasút kétszer egymásután kel át a Narentán. Bámulatos szép képet tárva az útasok elé. Nemsokára a Ráma-folyót látjuk szakadékszerű sötét, árnyas szorosából előtörni. Ez a vidék volt a magyar királyok első birtoka, honnan „*Ráma királya*“ címét viselték már a XII. században. A Narenta egyszerre nagyot kanyarodik Kelet felé s kies lomberdők szelid völgyeiben haladunk tovább. A karsztjelleg lassanként megszűnik s a fehér sziklák honából fatermő hegyek vidékére jutunk. Középkori várromok és sírok tarkítják az utat a kiszélesedő völgyben.

Konjicánál változik a kép. A hegyek összeszűkülnek s a nagy vízválasztó elé jutunk, mely Bosznia vizeit elválasztja Hercegovinától. Az Iván-planina hatalmas hegyháta állja el útunkat, arra kell felkapaszkodnunk, ezer méter magasságban. Vonatunk mind lassabban zakatol, az emelkedés mindig erősebb s egyszerre sajátos kerepelő zörejt figyelmeztet, hogy immár a fogaskerekű pálya rovátkái között kapaszkodunk tovább. 17 km. úton 600 m-t emelkedünk. Az esti sötétségben kísérteties benyomást tesz az egész. Két gép húzza a vonatot s rendeznek olyan tűzjátékot, aminőt még nem láttunk. A gépek

keményeiből nagy tömegben fellökődő kőszén-szikkák százezernyi raja hull alá a fátongó mélységbe s a hulló csillagok e tízesöje kivilágítja a mély szakadékok és völgykatlanok borzadályos öbleit.

E tündéri tűzjátékkal és kivilágítással búcsúznak Hercegovinától, mert egyszerre csak elzárja útunkat az *Iván-hegy* idomtalan tömege, s vonatunk 650 m. hosszúságú alagútba tűnik el, ahol 876 m. magasságban a tenger felett lépi át Hercegovina határát.

Más országba jutottunk. Az alagúton innen fekvő Iván-állomás környéke nyaralótelep. Kirándulók sokasága lepi el a vonatot, hangos tőlük a sötét éjszaka, szól az ének s a guzslica, tréfás jókedvvel búcsúznak az ismerősöktől. Kacér úri leányok apró lámpásokkal a kezökben a mi kupénk ablakain is bevilágítanak s előttünk is szerenádöt rendeznek, mintha a bosnyák vendégszeretnek akarnának tüntető hangot adni. Magyar kalauzunk elárulta, hogy magyarok vagyunk; nekünk is aztán, hogy az állomásfőnök pajzán szép leányai voltak a zajos multság főrendezői. Tovább haladva rohamosan szálltunk alá az Iván-tetőről. A következő állomásnál a fogaskerekű is véget ért s mindinkább kiszélesedő zöldelő völgyek között szálltunk alá a termékeny *Sarajevsko poljére*. Ilid-e hírneves fürdője mellett elhaladva néhány perc múlva bent vagyunk Sarajevó állomásán.

Az Európa-szállóban táviratilag megrendelt jó szobák várnak, a kávéházban magyar újságok szolgáltak legfrissebb hírekkel. De siettünk nyugalomra térni, hogy másnap felfrissült erővel gyönyörködhessünk a bosnyák főváros sokat magasztalt keleti színpompájának tarka-barka változatosságában.

Az E. K. E.-múzeumról.

Irta: dr. Herrmann Antal, az EKE-múzeum tb. igazgatója.

Az etnografia tejtstvére a turisztikának. A nép a vidék képének élő staffázsa, komponense a táj jellegének. Különösen Erdélyben a turista nem ignorálhatja a népet, sőt a turistaság tulajdonképeni szempontjából is hasznára van, ha behatóbban ismeri a nép életét és lelkét. Emellett a néprajzzal való foglalkozás a turistaságnak leginkább stilszerű mellékterméke, a népélet megfigyelése olyan útszéli szellemi virág, amely magától kínálkozik a nyílt-szemű és szívű turistának, kivált az EKE szellemében járó-kelőnek, tekintettel az Erdélyi Kárpát-Egyesület hazafias, nemzeti, humanus és gazdasági irányzatára.

Ezért volt az EKE kezdettől fogva különös tekintettel az országrész néprajzára, ezért hozta létre legszebb, legnemesebb alkotását, az EKE-múzeumot, Mátyás házbeli nép- és tájrajzi remek gyűjteményét, amely a EKE üzemének valószínű díszkirakata, mely áttekinthetően mintegy varázstükörben koncentrálván, kecsgetően mutatja a látogatónak mindazt a szépet és érdekeset, amit ez a tündérország nyújthat a turistának. Ezért adta ki az EKE néhány évvel ezelőtt, az „Erdély“ melléklapjaképen, „Erdély Népei“ címen, az erdélyi néprajz rendes szemléjét.

Az EKE-múzeum néprajzi kincsei nem ismeretlenek a tudományos világ előtt. Számos szakember tanulmányozta ezeket, jegyzett, rajzolgatott és felhasználta elemi tapasztalatait értékes dolgozatokban. Mindannyian nagy elismeréssel nyilatkoztak a gyűjteményeknek úgy nagy tudományos értékéről, mint példás kezeléséről.

Elérkezett az idő, hogy rendszeresen foglalkozzunk a múzeum tanulmányozásával, szakszerűen feldolgozván annak anyagát, előkészítvén a gyűjtemények összefoglaló tudományos ismertetését. Ez igen lényeges része volna Erdély etnografiája tudományos feldolgozásának.

E munka irányát és feladatait részletesen jeleztük már több ízben, legutóbb az „Erdély“ 1910. évi 11. füzetében „Az E. K. E. múzeumáról“ címen.

Most hozzáfogtunk a tényleges konkrét munkához. Az EKE és a múzeum belső emberei sorjában fel fogják dolgozni a múzeum egyes tárgycsoportjait. E munkánkban szívesen látjuk és elvárjuk a hozzáértő érdeklődők serény közreműködését. Hogy elejét vegyük azon félreértésnek, melyben már volt részünk, kijelentjük, hogy az etnografia művelését nem tekintjük laikusok és dilettansok könnyű feladatának. De erről most nincs alkalom bővebben értekezni.

Az „Erdély“ külön rovatában jönnek ezután közlemények az EKE-múzeumból. A gyűjtemények ismertetése mellett a múzeumra vonatkozó egyéb tudósítások és Erdély néprajzát illető fontosabb híradások fognak e rovatban elhelyezkedni.

Ajánljuk e berendezésünket olvasóink érdeklődő figyelmébe és közreműködő támogatásába.

Közlemények az E. K. E. múzeumból.

Csiholó acélok az E. K. E. múzeumban.

Ismerteti: dr. S. Kováts József.

A pásztoreMBER féltve őrzött vagyonának, a pásztor- vagy deréköv-késztségnek egyik legjellegzetesebb alkatrésze az *acél*, amelyek múzeumunkban elég szép számban vannak.

Gyűjteményünkben lévő eme ősi utenziliumok — úgy nagy számukat, mint alakjuknak változatosságát tekintve — a vizsgálónak fölöttébb érdekesek, mert bármily féltve őrizte is gazdájuk, a kultúra már jórészt múzeumi holt tárgyakká avatta.

Tekintetbe véve az eddigi irodalmat, könnyebb csoportosítás és áttekinthetés céljából célszerűnek látszik a *Timkó*-féle (I. Néprajzi Értesítő 1906. évf. I. füzet 11—34 o.) hatos csoportba elkülöníteni a múzeumunkban lévő acélokat annál is inkább, mert jelen cikkünk nem tanulmány, hanem ismertetés, melyekre kissé szegényes tárgyi néprajzunknak egyelőre nagyobb szüksége van.

I. Az úgynevezett „*alpári acélok*“ kettős görbületű, elég jól kézhez álló szerszámoscskák, melyeknek sokszor csinos, sőt *kiművelt* alakja természetszerűleg bizonyos fejlettebb fokra mutat. Minthogy eddigi ásatásokból ez a típus

került ki legnagyobb számban, kimutathatólag ez a legősibb forma, bár *kezdetlegesebbnek* nem nevezhetjük, mert hiszen sokkal kezdetlegesebb az ősember szerszámára emlékeztető „kácsa-orrú“, vagy még inkább az ú. n. „nemzetiségi acéloknak“ egyik-másik alakja.

Az acélnak talpa vagy ütője az a rész, amelyet súrolva a kovához ütnek, hogy létrejöjjön a szikra. A acél talpa legtöbbször négyszögletű, melyre egyik vagy mindkét felől ráhajtvá, rágörbítve látjuk a fogantyut vagy a fogantyukat. A fogantyú az a része az acélnak, amelyet a csíholás alkalmával megfog az ember s amely a jobb fogás kedvéért olykor-olykor fölsziszíjjazva van. A két fogantyúsok szimmetrikusok (okularé-formák, az ú. n. *szennai típus*), míg az egy fogantyúval bírók aszimmetrikusok (ezek a tulajdonképpeni alpári acélok, néha pedig jól felismerhetőleg az eltörött szennai típusnak fele része).

II. A Nagy-Magyar-Alföldön „*szamárszuró*“-nak nevezett acélok jellegzetes alakjukkal válnak ki. Ez acélnak neve egy szóval másik hivatásáról is beszél, mindamellett a szónak sokkal inkább jelzői, mint főnévi jelentése van.

A számarszuró acélnak egy, sokszor két ujj számára is elég nagy nyílása van, miáltal jól kézhez álló lesz. A nyílásnak az acél hegye felé néző végén egyik-másiknál (l. 13. sz. ábra) a jó fogás céljából ovális bevágás van. Eltekintve az ú. n. remekbe készült acéloktól, ez a legszebb az acél-formák között, amennyiben a legtöbbször úgy az alsó mint a felső lapján igen szép díszítések vannak.

III. A „*kácsa-orrú*“ acél a fejlődésben a számarszuró elődjének látszik s attól csak abban különbözik, hogy felső vége nem fut össze szögbe, bár keskenyebb, mint az alsó végén, amely legtöbb esetben kerek. Nyílása egy, két sőt három ujj befogadására is elég nagy. Némelyiknek két nyílása is van, lapjai pedig olykor bevéséssel van díszítve.

IV. Külön csoportba kívánkoznak azok a formák, az ú. n. „*átmeneti acélok*“, melyek az eddig említett jellegzetes csoportokba nem sorozhatók, de *bizonytalan*, zavart alakjukkal azokra emlékeztetnek s éppen ezért különböző alakjukat tekintve általában nem jellemezhetők. Gyűjteményünkben ezek vannak legnagyobb számmal. Három sorba vannak beosztva aszerint, amint alakjukkal az alpári-, a számarszuró-, vagy kácsaorrú acélokra emlékeztetnek.

V. Külön csoportba sorozzuk az eddigi formáktól különböző, úgynevezett „*nemzetiségi acélok*“-at. Alakjuk a kácsaorrú acélra emlékeztet. Valamennyi között a legprimitívebb. Egymáshoz hasonló alakjuk, nyílásuk és sajátságos — sokszor izléstelen — díszítésükkel lényegesen különböznek az eddig említett acéloktól.

VI. Izléses, csinos alakjukkal és betétes díszítésükkel külön válnak az ú. n. „*remekbe készült*“ acélok. Bármily kisszerű is legyen a munka, melyet az ily acél megkíván, azért egyik-másikon készítője valósággal remekelt. Igen szépek ezek a keskeny nyílású acélok, melyeknek nyílásában arany vagy rézbetéteket találunk, mint amilyent mutatnak képtünkön a 63., 64. sz. acélok, melyek valóban remekbe készültek. Olykor az acél lapján találunk bemetszéseket, melyek szintén arannyal vagy rézzel vannak bélelve.

I. „Alpári“ acélok.

1. ábra. *Tűzvas*.¹ Egy nyílású, aszimmetrikus acél. Talpa négyszögletes. Ellapított vége visszahajlik a talp belső felére és kis kunkorodással végződik.

¹ A különböző elnevezések onnan erednek, hogy a vásárlás alkalmával az acélokat tulajdonosuk ilyen néven nevezte.

A fogantyú visszahajlik a talpra és kifelé hajló kunkorodásban végződik, melynek nyílásába fűzték a felakításra szolgáló szíjút. Székely ember használta.

Bereczk (Háromszékm.). L. sz. 3858.

2. ábra. *Szikraverő acél*.¹ Igen kézhez álló, csinos, egynyílású, aszimmetrikus acél. Talpa négyszögletes, egyenes. Fogantyúja szép ívben hajlik vissza a talpra, ahol kifelé hajló spirálisban végződik. Egy kettétörött ú. n. szennai típus felének látszik Székely ember használta.

Uzon (Háromszékm.). L. sz. 5488.

3. ábra. *Acél*.² Alakja nagyon hasonlít az előbbiéhez, csak nem oly csinos, de jól kézhez álló. Szintén egy kettétörött ú. n. szennai típus felének látszik. Székely ember használta.

Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3299.

4. ábra. *U. a.* Szintén a második ábrára emlékeztet. Amint négyszögletes talpa átmegy a fogantyúba, kissé megvékonyodik és a fogantyú felülete csavarmentes alakot mutat és kifelé hajló kunkorodásban végződik. Székely ember használta.

Bözödújfalú (Udvarhelym.). L. sz. 3296.

5. ábra. *U. a.* Egészen az 1. ábrára emlékeztet. Talpa négyszögletesen lapos. Abban tér el az 1. ábrától hogy a fogantyú nem hajlik egészen vissza a talpra, hanem a talp végén lévő kis kunkorodásra támaszkodik. Fogantyúja 2 ujj befogadására is elég nagy. Székely ember használta.

Gagy (Udvarhely m.). L. sz. 3277.

6. ábra. *U. o.* Teljes mása az előbbinek, csak hogy annál kisebb, amennyiben fogantyúja csak egy ujj befogadására szolgál. Székely ember használta.

Bözöd (Udvarhelym.). L. sz. 3274.

7. ábra. *U. o.* Négyszögletes talpa kis kunkorodással végződik; idehajlik vissza a szintén négyszögletes, keskeny nyílású fogantyú, amely szintén balról-jobbra hajló kis kunkorban végződik. Székely ember használta.

Martonos (Udvarhelym.) L. sz. 3286.

8. ábra. *U. a.* Teljes mása az előbbinek, csak valamivel kisebb. Székely ember használta.

Erdővidék (Háromszékm.). L. sz. 148.

9. ábra *U. a.* Négyszögletes talpa széles és elkeskenyedve balról-jobbra hajlik vissza; kis nyílású, fogantyúja a talpra való visszahajlás után balról-jobbra hajló kis kunkorban végződik. Nem kézhez álló forma. Ásatag példány.

Ketesd (Kolozm.). L. sz. 2377.

10. ábra. *U. a.* Egészen hasonlít az előbbihez. Fogantyúja hosszú, keskeny nyílást alkotva hajlik vissza a talpra és ott befelé hajló kis kunkorodással végződik.

Ketesd (Kolozm.). L. sz. 2383.

11. ábra. *U. a.* Nagyon hasonlít a kievi honfoglaláskori acélhoz. Talpa közepén kiszélesedik; kettős hajlítású és szimmetrikus (tehát az ú. n. szennai típus). A fogantyú 2 ujjhegy befogadására alkalmasak, egymáshoz hajlók és kifelé való kunkorodásában végződnek. Székely ember használta.

F. Váralja (Udvarhelym.). L. sz. 3290.

12. ábra. *U. a.* Talpa négyszögletes, kétnyílású, szimmetrikus forma. A fogantyúk 1. cm. távolságon át az ütőhöz simulva haladnak, azután kiemelkednek és befelé kunkorodva, egészen kivékonyodva végződnek. Nem kézhez álló.

Ketesd (Kolozm.). L. sz. 2391.

¹ A különböző elnevezések onnan erednek, hogy a vásárlás alkalmával az acélokat tulajdonosuk ilyen néven nevezte.

II. „Szamárszúró“ acélok.

13. ábra. *Acél*. Nehéz *acél*, 3 ujj befogadására szolgáló nyilással. Alsó, szélesebb része óválisan kerek. Egyszerű, díszítetlen.

Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2327.

14. ábra. *U. a.* Hosszabb, keskenyebb mint az előbbi; nyílása 4 ujjat is befogad. Alsó szélesebb része szögletes. Díszítetlen.

Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2380.

15. ábra. *U. a.* Alsó szélesebb része szögletes; nyílása két ujj befogadására szolgál. Bevéséssel (csillagalakú) díszítve.

M.-Bikal (Kolozsm.). L. sz. 2395.

16. ábra. *U. a.* Alsó szélesebb része óválisan kerek. Nyílása két ujjat fogad be. Díszítése: két levélforma, végeiken csillag alakokkal.

M.-Kereke (Kolozsm.). L. sz. 2397.

17. ábra. *U. a.* Kissé nagyobb az előbbinél, alakja és díszítése ugyanaz. Székely ember használta.

Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3298.

18. ábra. *U. a.* Alsó részén kerek; nyílása 2 ujjat fogad be. Díszítése: dült kereszt, végén csillagalakokkal.

Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2390.

III. „Kacsorrú“ acélok.

19. ábra. *Acél*. Típusa a kacsorrú acélnak. Nyílása óvális, 2 ujjat fogad be. Teste egyenletesen keskenyedik és a felső végén élben végződik.

Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2378.

20. ábra. *U. a.* Igen csinos; alsó végén — felfüggesztés céljából — lyukat látunk. Két nyílása van; a nagyobbik nyílás, — melynek kimetszése az ivókanalakon alkalmazni szokott építészeti motívumot mutat —, 2 ujjat fogad be, míg a kisebbik, szívalakú nyílás csak egy ujj hegyét. Felső vége élben végződik.

M.-Bikal (Kolozsm.). L. sz. 2392.

21. ábra. *U. a.* Alsó vége szögletes; nyílása 3 ujjat is befogad. Felső vége élben végződik. Díszítetlen. Igen réginek látszó, ásatag példány.

M.-Kereke (Kolozsm.). L. sz. 2400.

22. ábra. *U. a.* Érdekes, kezdetleges forma; alsó végén lyuk szolgál a felfüggesztésre. Hosszu, keskeny nyílásába csak az ujjbegyek férnek be. Nyílása körül a talp oldalán rováshoz hasonló, de régisége miatt tisztán nem látható vésések vannak. Felső vége élbe laposodik el. Igen régi ásatag példány.

M.-Kereke (Kolozsm.). L. sz. 2398.

23. ábra. *U. a.* Nyílása fölött lyuk van, mely a felfüggesztésre szolgál. Egy ujjat befogadó nyílása, valamint alsó része óvális. Felső része elkeskenyedik. Díszítetlen.

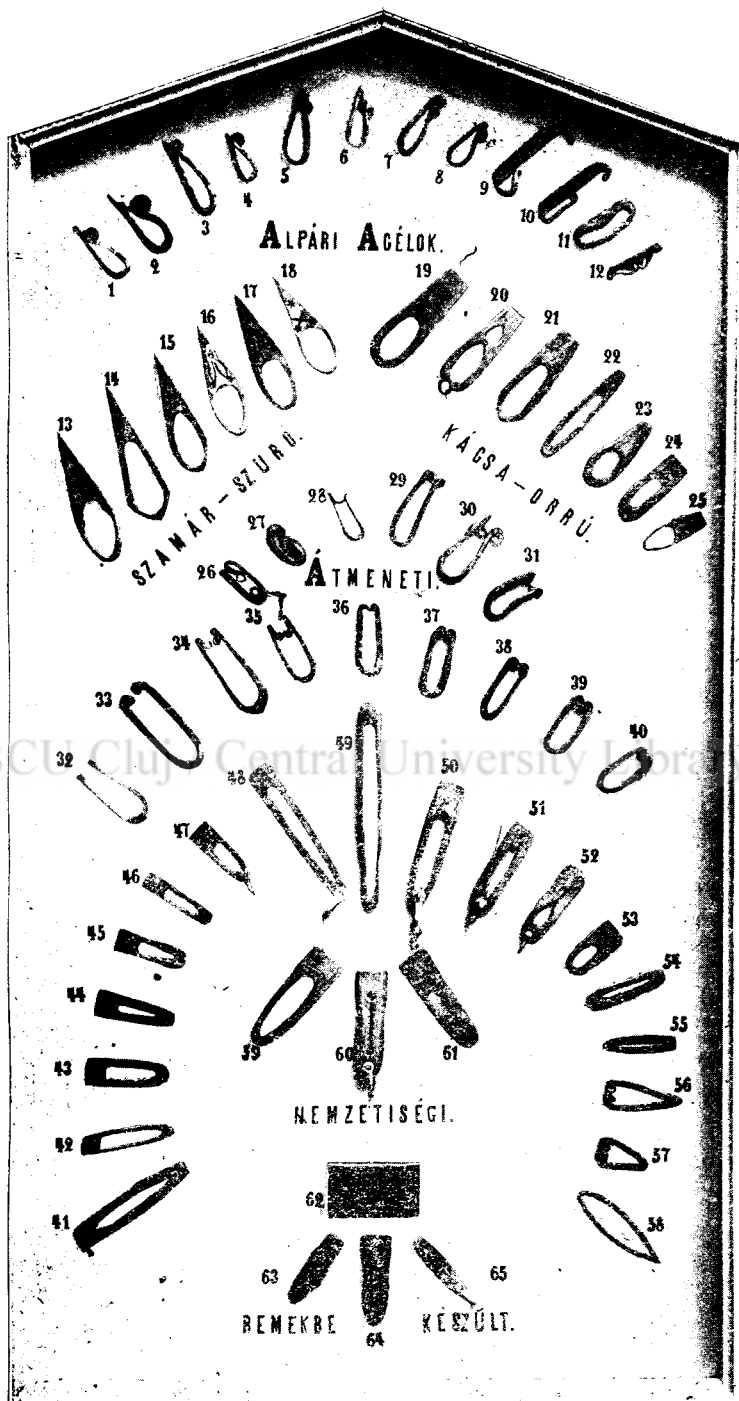
M.-Bikal (Kolozsm.). L. sz. 2394.

24. ábra. *U. a.* Alsó részén lyuk szolgál a felakasztásra, keskeny nyílása két ujjbegyet fogad be. Felső vége felé alig keskenyedik, de folyton laposodik és élben végződik. Ásatag példány.

Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2382.

25. ábra. *U. a.* Egy ujjat befogadó nyílása tojásdadalakú; vége felé keskenyedik és élben végződik; kezdetleges formának látszik.

M.-Kereke (Kolozsm.). L. sz. 2401.

AZ E. K. E. MÚZEUM ACÉLJAI.

IV. „Átmeneti“ acélok.

26. ábra. *Szikraverő acél*. Igen érdekes példány, reszelődarabból készítve. A talpak négyszögletesek; középükbe vannak hajtva ellaposodott végeik és kunkorban végződnek. 2 S alakú láncszem kapcsolódik az acélhoz, darabja annak a láncnak, melyen az acél függött. Jó fogása van. Székely ember használta.

Deményháza (Maros-Tordam.). L. sz. 5050

27. ábra. *Acél*. Reszelő darabból készítve. A négyszögletesre kovácsolt talpnak végei egymáshoz visszahajlanak és kunkorban végződnek. Igen jó fogása van.

M.-Kereke (Kolozm.). L. sz. 2399.

28. ábra. *U. a.* Kis vasdarabkából készítve. Nyílásába egy ujj fér bele. Nem a legjobb fogású. Igen kezdetleges, egyszerű kivitelű. Székely ember használta.

Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3282.

29. ábra. *U. a.* Négyszögletesre kovácsolt vasrudacsokból készítve. A talp vége visszahajlik és kis kunkort alkot; erre hajlik vissza az acélnek másik része, amely szintén balról-jobbra hajló kunkorban végződik. A nyílás 2 ujj befogadására alkalmas. Székely ember használta.

Martonos (Udvarhelym.). L. sz. 3288.

30. ábra. *U. a.* („kuna“) Ugyanolyan kivitelű, mint a 28. ábra, de annál nagyobb lévén, sokkal jobb fogású. Székely ember használta.

Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3213.

31. ábra. *U. a.* Teljes mása a 28. ábrának, de már nyílása 2 ujjat is befogad.

Énlaka. (Udvarhelym.). L. sz. 3283.

32. ábra. *Acél-mágnes*. Gyári készítmény, de gyakran használja a nép. Ha a száruk végeit összekovácsolva képzeljük, előttünk áll a „szamárszuró“ acél.

Martonos (Udvarhelym.). L. sz. 3289.

33. ábra. *Acél*, „kuna“. A négyszögletesre kovácsolt vas kbl. közepén meg van hajtva és a talpaknak egymáshoz visszahajló és elkeskenyedő végei befelé hajló kunkorokban végződnek. A hatalmas acél nyílása 4 ujjat kényelmesen befogad. Legkönnyebben „szamárszuró“ acélt lehetne készíteni belőle. Székely ember használta.

Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3216.

34. ábra. *U. a.* Nagyon hasonlít az előbbihez. Alsó, kissé szélesebb része szögbe fut össze és a talpak végei vissza vannak kovácsolva a talpak belső felére, de kifelé hajló kunkorban végződnek. Nyílása 3 ujjat fogad be. Székely ember használta.

B.-Újfalu (Udvarhelym.). L. sz. 3297.

35. ábra. *U. a.* Teljes mása az előbbinek, csak kisebb.

B.-Újfalu (Udvarhelym.). L. sz. 3294.

36. ábra. *U. a.* A 33. ábrának teljes mása, csak kisebb. Nyílása 2 ujjat fogad be. *Ásatag példány*.

Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3284.

37. ábra. *U. a.* Olyan mint az előbbi, de újabb készítmény. Nyílása 2 ujjat fogad be.

Firtosváralja (Udvarhelym.). L. sz. 3291.

38. ábra. *U. a.* Olyan mint a 37. ábra, de nyílása csak 2 ujjbegyet fogad be.

Bözöd (Udvarhelym.). L. sz. 3271.

39. ábra. *U. a.* Olyan mint a 37. ábra.

Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3281.

40. ábra. *U. a.* Olyan mint a 37. ábra.
Gagy (Udvarhelym.). L. sz. 3278.
41. ábra. *U. a.* Alsó részén, — mely keskenyebb, mint az élbe ellaposodó felső rész, — lyuk van, mely a felfüggesztésre szolgál. Hosszú, keskeny nyílásába csak ujjbegyek férnek. A kacsorrúra emlékeztet. *Régi ásatag példány.*
Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2384.
42. ábra. *U. a.* Olyan mint az előbbi, csak kisebb.
Bözöd (Udvarhelym.). L. sz. 3273.
43. ábra. *U. a.* Alsó része ennek is keskenyebb, mint az élbe összefutó felső rész. Nyílása csak ujjbegyeket fogad be és köröskörül gyéren be van rovátkolva.
Gagy (Udvarhelym.). L. sz. 3276.
44. ábra. *U. a.* Alsó része valamivel keskenyebb, mint az előbbi és a nyílás peremén lévő rovátkák is sűrűbbek, különben pedig ugyanolyan kivitel.
Ketesd (Kolozsm.) L. sz. 2385.
45. ábra. *U. a.* Teljes mása a 43. ábrának csak az élbe futó felső részen is van egy lyuk. *Régi példány.*
M.-Kereke (Kolozsm.). L. sz. 2403.
46. ábra. *U. a.* Teljes mása a 42. ábrának. Tisztán nem látható bevéséssel díszítve.
Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3279.
47. ábra. *U. a.* Teljes mása a 43. ábrának. Az alsó részen lévő lyukban egy vasfogantyú van.
M.-Kereke (Kolozsm.). L. sz. 2402.
48. ábra. *U. a.* Ugyanolyan mint a 41. ábra, de sokkal nagyobb és az alsó részén lévő lyukban vasfogantyú van.
Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2379.
49. ábra. *U. a.* A „kacsorrú“-ra emlékeztető alak.
M.-Kereke (Kolozsm.). L. sz. 2396.
50. ábra. *U. a.* Ugyanolyan mint a 47. ábra, csak sokkal nagyobb.
Gagy (Udvarhelym.). L. sz. 3275.
51. ábra. *U. a.* A „kacsorrú“-ra emlékeztet. Hosszú, keskeny nyílásának pereme sűrűn rovátkolt. Vasfogantyúval van ellátva, mely a felakasztásra való s egyszersmind pipaszurkálót is odafoglal az acélhoz.
Martonos (Udvarhelym.). L. sz. 3288.
52. ábra. *U. a.* Igen kezdetleges kivitelű; kis rovátkolt szélű-nyílással, alsó végén vasfogantyúval.
Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3280.
53. ábra. *U. a.* Nagyon emlékeztet a „kacsorrú“-ra. Élbe ellaposodó felső részén haránt bemetszések vannak. Nyílása egy ujjbegyét fogad be. Székely ember használta.
F.-Váralja (Udvarhelym.). L. sz. 3292.
54. ábra. *U. a.* Kezdetleges készítésű. Keskeny nyílású és alsó részén egy — a felfüggesztésre szolgáló lyuk van.
B.-Újfalu (Udvarhelym.). L. sz. 3295.
55. ábra. *U. a.* Érdekes kis acél. Egy elapított vasdarabka mindkét lapján elég mélyen bevájva, mely mélyedések a jó fogást segítik elő. Székely ember használta.
Énlaka (Udvarhelym.). L. sz. 3285.
56. ábra. *U. a.* Alakja egészen olyan mint a „szamárszűrő“-é. A talpak végei befelé hajló kunkorokban végződnek.
Bözöd. (Udvarhelym.). L. sz. 3272.
57. ábra. *U. a.* Ugyanolyan mint az előbbi, csak felső része nincs oly hegyessé összekovácsolva, mint az előbbinek és kisebb is annál.
Martonos (Udvarhelym.). L. sz. 3287.

58. ábra. *U. a.* Négyszögletesre kovácsolt vékony vasrúd; középen meghajtva és a végek összekovácsolva. *Ásatag példány.*

M.-Kereke (Kolozsm.). L. sz. 2404.

V. „Nemzetiségi“ acélok.

59. ábra. *Acél.* Alakja a „kacsorrú“-ra emlékeztet, de itt az alsó rész keskenyebb; a nyílás 3 ujjat fogad be. Alsó részén, — mely lapos — egy lyuk szolgál a felakasztásra, felső része kissé tompa élben laposodik el. Az acél teste mindenütt egymással szöveget alkotó bevésésekkel van díszítve.

Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2386.

60. ábra. *U. a.* Keskeny nyílása rovátkolt és végein 2 lyuk van. Az acél kereken-körül a szokásos oláh bevéséssel van díszítve. Alsó részén vasfogantyú van.

Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2389.

61. ábra. *U. a.* Olyan mint az előbbi, csak nagyobb, nyílásának pereme nem rovátkolt és nincs fogantyú rajta.

Ketesd (Kolozsm.). L. sz. 2381.

VI. „Remekbe készült“ acélok.

62. ábra. *Acél,* tapló- és kovartartóval. Oxidált szelence, arany gravírozással díszítve, „Souvenir de Carlsbad“ felírással. A sarkok mellett végig acél van erősítve. A Bethlen család tulajdona volt. Bethlen Karolina grófnő ajándéka. Ime egy példány abból az acélfajtából, amilyent főuraink is használtak.
L. sz. 5779.

63. ábra. *Szikraverő acél.* Nyílásában nagyon szép, izléses rajzú vaslemez-betét van, mely ismét aranynyal van bélelve. Ezenkívül még más díszítés (bevésett) is van az acélon, de nem látható tisztán. Az acél alakja a „kacsorrú“-ra emlékeztet. Alsó részén lyuk van. *Ásatag példány.*

Csik-Szt.-Tamás (Csikm.). L. sz. 4489.

64. ábra. *Acél.* Ugyanolyan mint az előbbi, csak nagyobb. Ezen a bevésések, — melyekben szintén arany van —, tulipán alakokat mutatnak, melyeket kétfelől fenyőágot ábrázoló bevésések ölelnek.

M.-Kereke (Kolozsm.). L. sz. 2403.

65. ábra. *Szikraverő acél.* Alakja nyújtott ellipszis. Csinos rajzolatú, kettős szivalakú vaslemez-betét van rézzel a nyílásba forrasztva. Felakasztásra szolgáló vasfogantyúja van.

Egyesületi élet.

E. K. E. összejövetel. Május hó 4-én tartotta az Erdélyi Kárpát Egyesület központi elnöksége rendes havi összejövetelét a Pannonia szálló külön éttermében. Ez összejövetelen az elnöki tisztséget Pap Mihály alelnök ezredes viselte. Az összejövetelen megbeszélés tárgyát képezte a *Dezsővár*-romjaihoz rendezendő kirándulás, továbbá a Bercsényi turistaháznak felavatási ünnepélye, amelyet az egyesület a 20 éves jubileum alkalmából egy nagyobb szabású erdei mulatság keretében óhajtott meg tartani.

Választmányi ülés. Május hó 18-án d. u. 6 órakor tartotta nagy érdeklődés között az Erdélyi Kárpát-Egyesület központi választmánya rendes havi ülését. Jelen voltak: Dr. Péter Béla, dr. Gockler Lajos, dr. Eisler Mátyás, dr. Ruzitska Béla, dr. Török Imre, Sárdi Lőrinc, Madari Zoltán, Pap Kristóf, K. Pap Mihály, dr. Imre József, báró Mannsberg Sándor, Tanács József, dr. Márki Sándor, dr. Kossutány Ignác, Köntzey Imre, M. Kovács Géza, dr. S. Kovács József. Elnökölt dr. Kossutány Ignác alelnök, előadott M. Kovács Géza főtitkár, jegyzett dr. S. Kovács József titkár

Napirend előtt elnök megemlékezett ama mély gyászról, amely az egyesület főpénztárosát édes anyjának elhunytával sújtotta. Indítványozta, hogy a választmány fejezze ki őszinte részvétét. — Ezután az egyesületi főtitkár tett részletes jelentést az egyesületi életnek minden mozzanatáról.

Az utolsó ülés óta rendeztek hat kirándulást, amelyek igen jól sikerültek. — Tartottak 3 tisztikari tanácsulést, 6 bizottsági ülést, kedvezményeket eszközöltek ki a tagok részére a vasutak és hajójáratoknál, továbbá egyes fürdőknél. Igen jól sikerült előadást rendeztek vetített képekkel az egyesület javára Boszniáról, továbbá egy műsoros

estélyt a Zichy barlangnál felállítandó Czárán-emlék javára. A pünkösdi ünnepekre előkészítés alatt áll egy 3 napos kirándulás az Öreg-havasra és az Andrássy havasokra. A választmány a titkári jelentést jóváhagyólag vette tudomásul és br. Mannsberg Sándor indítványára a két sikerült előadás szereplőinek jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

A jelenleg távollevő főpénztáros helyett ezután a negyedévi pénztári forgalomról a főtitkár tette meg a jelentést. E szerint a múlt évi pénztári maradvány 1128 korona 99 fillér volt. Ezzel együtt a január havi bevétel 3686 kor. 66 fillér. Tiszta bevétel 2557 kor. 67 fillér. A kiadás 1296 korona 72 fillér. Február hóra átvittek 2390 korona 14 fillért. A februári tiszta bevétel 1035 korona 60 fillért. Március hóra áthoztak 2324 korona 66 fillért. A március havi bevétel 3097 korona 32 fillért tett ki, április hóra átvittek 3383 kor. 38 fillért. Pénztári jelentést a választmány jóváhagyólag vette tudomásul. A tárgysorozat rendjén jelentést tett a főtitkár arról, hogy a múzeumok főfelügyelő-sége Kolozsvárt régészeti tanfolyamot rendez. Indítványára kimondotta a választmány, hogy a tanfolyamra, ha segélyt kap, 1—2 tisztviselőjét kiküldi.

Örömmel vették tudomásul, hogy a tordai országúton a Hármas-nál az egyesület turista-szállót létesített, továbbá azt, hogy az Unió gyufagyár fél-évi jutalék fejében 154 kor. 70 fillért szállított be.

Az egyesület 20 éves fennállásának e hónapban volt az évfordulója. Ez alkalomból a tisztikari tanács előkészítette, hogy szerényebb keretben megünnepelhesse az egyesület az évfordulót s folyó hó 25-ére a Bercsényi-turistaházat óhajta felavatni

egy nagy erdei multság keretében. A választmány a tett intézkedéseket jóváhagyólag vette tudomásul.

Ezután jelentést tett a főtitkár a múzeum állapotáról, a látogatók számáról és arról, hogy a Váczi múzeum egyesület 3 drb könyv, gróf Esterházy Miguel pedig 1 tárgy adományozásával gyarapította a múzeumot. Jóváhagyó tudomásul szolgál. Az egyesületi iroda nagyobb taggyűjtési akciót indított. Ennek eredménye az, hogy e választmányi ülés 85 tagot iktatott be a tagok sorába. A választmány örömmel vette tudomásul a jelentést és egyben gróf Lázár Istvánnak több tag gyűjtésért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Több apróbb ügy elintézése után az ülés véget ért.

Kirándulások. (*Kányafő* III. kirándulás, $\frac{1}{2}$ napos, 45 résztvevő). Április hó 23-án vasárnap délután igen jól sikerült félnapos kirándulást rendezett egyesületünk a Kányafői messzelátóra. A kirándulók nem a szokott alsó úton, a Friger úton mentek föl, hanem a Törökvágáson át s majd pedig fenn a gerincen az erdőben, a *zöld jelzés mentén*, amely útvonal árnyasságánál fogva sokkal kellemesebb, mint az alsó út. A Kányafői E. K. E. vendéglőhöz érve, ott még több kirándulót találtak. Józsi uzsonnázás és az erdőben tett apró séták után sok virággal és kedves emlékekkel megterhelve délután 7 órakor érkezett haza a jókedvű kis csapat. A kirándulásnak igen szép idő kedvezett.

Rákóczi-kilátó, Árpádcsúcs, Majláth-kút. (IV. kirándulás, Egésznapos, 15 résztvevővel). Egyesületünk szép sikerrel rendezte április 30-án ez idei 4 kirándulását. A kirándulást a szokottnál kellemesebbé tette a ritkaszerű kilátás. A gyöngye széltől mozgott tiszta levegőben messze lehetett látni. A kitűnő ponton levő *Bercsényi-turistaház* verandájáról már gyönyörű körkép nyílt meg. Nagyon közel és szépen tagozottnak látszott a *Gyalui havasok* tömege, melyre vigyázva nézett le havas tetejével az öreg *Vlegyásza*; szép képet nyújtott a zöldbe borított alacsonyabb hegyek fölött a fehér

Dobrin és *Öreg-havas*. Még szebb volt a kilátása *Rákóczi-csúcs*ról; nyugatra az erdélyi medence és a *Királyhágó* ormai látszottak; szépen látszott északon a *Radnai* havasok vonulata, tovább keleten a *Görgényi havasok* magasabb része. Legszebb volt azonban a kilátás az *Árpádcsúcs*ról. Egészen tisztán és közel látszott a *Tordai-hasadék*, *Székelykő*, a *Bedelői havasok* regényes csoportja és egészen a háttérben a *Fogarasi* havasok. A kirándulás egyike volt a legelvezetesebbeknek, az idő mindvégig szép volt. Résztvettek a kiránduláson: Bertleff Józsefné, Gregor Anna, M. Kovács Gézáné, Lázár J. Ödönné, Lázár Margitka, Adorján Róbert, Baumann László, Bertleff József, Elekes János, dr. Herrmann Antal, Karl Béla, Kollár József, Kollár Károly, M. Kovács Géza, Lázár J. Ödön és dr. S. Kovács József.

Dezsővár. (V. kirándulás Egésznapos, 15 résztvevő). Régen sikerült kirándulás olyan jól, mint amilyent az egyesületünk május hó 7-én a *Dezsővár*hoz és a *Zsoboki* márványbányához rendezett. A kirándulók Sztánáig vonaton utaztak és onnan igen kellemes útvonalon a festői *Dezsővár* romjaihoz gyalogoltak, amelynek aljában levő kút mellett föltették el ebédjüket. Innen d. u. fél 2 kor elindultak ugyancsak gyalog és 4 órakor értek *Zsobokra*, ahol megtekintették a márványcsiszoló gyárat és a márványbányákat. Innen rendkívül kedves erdőszéli ösvényen a nem messze fekvő gipszbányákhoz gyalogoltak és ezeknek közelében levő kitűnő források mellett meguzsonnáltak. 6 órakor a vasúti vonal melletti erdőszélen a sztánai állomáshoz gyalogoltak vissza, ahol fél 8-kor vonatra ültek és fél 9 órakor jó kedvben érkeztek Kolozsvárra.

A kirándulást különösen kellemessé tette az enyhe idő és az ébredező természetben való gyönyörködés. Nagyon szép volt a kilátás Dezsővártól a *Meszes* és a *Vigyázó* vonulataira; ugyancsak szép kilátás volt a Zsobok feletti *Bükkös* hegyről. A kiránduláson mindvégig a legkellemesebb és a legjobb idő volt.

A résztvevők névsora: Baumann

László, Karl Béla, Kollár József, Kollár Károly, Lázár J. Ödön, Madari Zoltán, Moldován Péter, Nagy Balázs, Pap György, Ruttká Ferenc, dr. Ruzitska Béla, dr. Ruzitska Béláné, Vészi Béla, Vörös József és dr. S. Kováts József titkár.

Sebesvár—Dragánvölgy (VI. kirándulás. Egész napos, 26 résztvevő.) Az idei kirándulásaink között legsikerütebb volt az, melylyel május hó 14-én, vasárnap a Sebesvárrom környékét és a Dragán-völgyet kereste fel egyesületünk. Kolozsvárról a reggeli személyvonattal (6 ó 40 perckor) a legszebb időben indult el a szépszámú társaság III. osztályú külön kocsiában; 8 ó 37 perckor érkeztek Sebesváraljára, honnan rövid főiórai gyaloglás után a gyönyörű szép *Sebesvárromhoz* érkeztek. Részletesen megtekintették az elég épségben levő várromot és a vár udvarán fogyasztották el villásreggelijöket. Innen 10 ó 20 perckor indultak tovább és rekkenő melegben emelkedtek fel a *Magurii* tetejére (11 ó 20 p.); innen rövid pihenés után tovább indultak és 1 óra tájban érkeztek meg a *Viság* és a *Dragán* összefolyásánál, kies vidéken fekvő *Kecske's* fogadóhoz, melynek verandájában jóízűen költötték el ebédjüket. Az előre értesített fogadós sört, bort, szódavizet és málnaszörpöt szolgált föl. Ebéd után a kirándulók egy része 2—3 kilométernyire fölfelé ment a *Dragánnak* híres völgyén és ezeknek visszaérkezése után $\frac{3}{4}$ óraker indult el az egész társaság *Kissebes* felé, hova 6 óra 10 perckor érkeztek meg. Itt meguzsonnáztak és a 6 ó 49 perckor induló személyvonattal 8 óra 34 perckor érkeztek Kolozsvárra. Sebesvárromtól a Magurii tetejéig vezető gerincútról gyönyörű kilátás nyílt a közeli és távoli hegyekre és e kilátás bőven kárpótolta a társaságot a fáradtságért. Közvetlen közelből látszott a hóval borított *Vlegyásza*; tisztán látszottak a *Királyhágó* vonulatai és; a messzi háttérből kiemelkedtek a *Gyalui* havasoknak jellegzetesebb részei; különösen szép volt ezek között a *Sátorhegy* és a *Gergely-havas*. Annak da cára, hogy kereken körül 3—4 eső is

lezuhogott, a kirándulók végig a legjobb időben útaztak és fáradtságot alig érezve a legnagyobb jókedvben érkeztek haza.

A kiránduláson résztvettek: Dubinievicz Oszkárné, Léderer Ilonka, Léderer Józsefné, Hübner Emmy, Orosz Endréné, Adorján Róbert, Baumann László, Dávid Béla, Dubinievicz Oszkár, Fleischer Elemér, Frank Mihály, dr. Gámán József Gámán Géza, dr. Gockler Lajos Karl Béla, Lázár J. Ödön, Léderer József, Madari Zoltán, Mischinger Miklós, Orosz Endre, Pap György, Pap Jenő, Ruttká Ferenc, Tauszig Alajos, Vörös József és dr. S. Kováts József titkár, a kirándulás vezetője.

Az E. K. E. jubileuma. A Bercsényi turistaház felavató ünnepélyét, az E. K. E. jubileumát és azzal kapcsolatos erdei mulatságot máj 25-én az esős és hűvös időjárás alaposan megzavarta. A Bercsényi turistaházhoz dr. Kossutány Ignác egyetemi tanár egyesületi alelnök vezetése alatt délután 2 óraker csak mintegy 30-an indultak ki gyalog, mert még az indulás alkalmával is szitált az eső. A lelkes turistacsapat nem törődve az időjárással, jókedvvel haladott föl a Majális-utcán azzal az elhatározással, hogy a kisszámú közönség előtt is, de a felavató ünnepet megtartja. Az erdei mulatság megtarthatásához remény egyáltalán nem volt s különben is már röviddel azelőtt publikálta az egyesület, hogy azt 28-án fogja megtartani. A kirándulók alig hagyták el a Majális utcát, az idő szépen kiderült és csak sajnálni lehetett, hogy a nyári mulatság elmarad. A kirándulók délután 4 óra körül érkeztek meg a Bercsényi turistaházhoz és mert eközben gróf Lázár István elnök is megérkezett, a turistaház verandáján kezdetét vette a felavatási aktus megtartása. Gróf Lázár István elnök hatásos beszédben szólott a közönséghez és felkérte M. Kovács Géza főtitkár, hogy ismertesse az egyesület 20 éves életét és a turistaház létesítésének történetét. Az elnök előterjesztését a közönség lelkes éljenzéssel fogadta. Ugyancsak megéljeneztek a főtitkár jelentését és ezután az elnök a turistaházat felavatottnak nyil-

vánította s egyben értesítette a közönséget, hogy a nyári mulatságot, ha kedvező lesz az időjárás, f. hó 28-án fogják megtartani. Ezután a társaság megtekintette a turistaházat, annak környékét és azután bejárták a Bercsényi-körutat, gyönyörködve annak egyes kilátó pontjairól a szép kilátásban. Kirándulás után újból a turista házba tért vissza a társaság s jóízű uzsonna elköltése mellett késő esti óráig maradt együtt.

Az E. K. E. erdei mulatsága.

Folyó évi május hó 28-án tartotta meg egyesületünk a május hó 25-ére tervezett és az Egyetemi Körrel együtt rendezett nagy erdei mulatságot.

Az erdei mulatság eredeti tervezés szerint a Bercsényi-turistaház ünnepies felavatásával lett volna kapcsolatos, de a kedvezőtlen időjárás miatt a házfelavatási ünnepélyel együtt nem lehetett megtartani. Május hó 28-án, vasárnap reggel a Majális-utca sarkán gyülekeztek azok, akik gyalog szándékoztak kimenni. A gyalogos csoport fél 9 órakor elindulva, 10 óra tájban érkezett meg a kies ponton fekvő Bercsényi-turistaházhoz. Ettől az időtől kezdve a délelőtti folyamán szórványosan érkeztek a kocsik. A délelőtti összegyűlt kisebb társaság az ebéd előtti időt sétával töltötte és gyönyörködött a Bercsényi-turistaház környékéről nyíló szép kilátásban. Már elérkezett az ebéd ideje és a kis számban összegyűltek még mindig szorongva várták az elígérkezett ismerősöket. Délután 2—3 óra körül tömegesebben érkeztek meg a kocsik és hirtelen vidám közönség-

gel népesült be a Bercsényi-turistaház udvara és környéke. Közkívánságra 3 óra után az erdőben fölállított pompás sátor alatt elkezdődött a tánc, amelyet kisebb-nagyobb megszakításokkal esti fél 9 óráig lejtett a jókedvű fiatalság.

Ez erdei mulatság rendezésével az egyesületnek az volt a célja, hogy e pompás alkotására különösebben felhívja a közönség figyelmét; a Bercsényi turistaház a városhoz elég közel, gyönyörű ponton fekszik és így érthető, ha a közönség már eddig is megkedvelte. Mégis e mulatság alkalmával összegyűlt nagy és intelligens közönség sorai között sokat láttunk, akik ez alkalommal először voltak ottan s természetesen csodálkozásukat fejezték ki afölött hogy az E. K. E.-nek e szerencsés alkotását miért nem látogatja még sokkal nagyobb számban Kolozsvárnak közönsége. A közönség nagyobb szórakoztatására az Egyesület tárgyajándékozással egybekötött nagy levelezőlap vásárt rendezett, ami növelte és érdekesebbé tette a mulatságot. Ugyancsak ez alkalomra az Egyesület csinos, gyopáros jelvényeket készíttetett, amelyek a 2—300 főnyi ide-oda mozgó, hullámzó tömegben rendkívül kedves látványt nyújtottak; valamint igen szépek voltak a rendezői jelvények, melyeknek egyszerű, de gyönyörű díszét szintén préselt gyopárok alkották.¹

A mulatság anyagilag, de különösen erkölcsileg igen jól sikerült és bizonyára sokaknak olyan kedves emléket szerzett, melyet csak a jövőben elkövetkezendő hasonló mulatság fog az emlékezetből kitörülni.

¹ E jelvényeket *íjta*. L. Bodor László, az ismert kiváló növénypreparáló készítette.

